



ป่าชุมชนบ้านห้วยยางขาม ตำบลห้วยยางขาม อำเภอจุน





ป่าชุมชนบ้านห้วยยางขาม

ตำบลห้วยยางขาม อำเภอจุน

ลักษณะทั่วไป

ป่าชุมชนบ้านห้วยยางขาม หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยยางขาม ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของอำเภอจุน สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบ ติดกับภูเขาทางด้านตะวันออกของชุมชน มีห้วยคอกหมูและห้วยยางขาม ซึ่งไหลลงมาจากอ่างเก็บน้ำห้วยคอกหมู (ตั้งอยู่หมู่ที่ 2) และอ่างเก็บน้ำห้วยยางขาม (ตั้งอยู่หมู่ที่ 3) โดยไหลจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก เป็นลำน้ำสายหลักของชุมชน พื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทำนา ทำสวน(ลำไย) ปัจจุบันมีนายสามารถ กาเร็ว ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน

จุดเริ่มต้นของเครือข่าย/ชุมชน

เริ่มต้นมาจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้าน จากอดีตที่มีประมาณ 100 ไร่เศษ จนปัจจุบันเหลือเพียง 56 ไร่ จนชุมชนเริ่มเห็นผลกระทบจากการลดลงของสภาพป่า เมื่อเกิดไฟป่าจะลุกลามลงมายังพื้นที่สวนลำไยของชาวบ้าน และเพื่อเป็นการป้องกันก่อนที่จะมีชาวบ้านมาอ้างว่าพื้นที่ส่วนนี้เป็นของตนแล้วนำพื้นที่ส่วนนั้นไปครอบครองเพื่อทำประโยชน์ จึงได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินและเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาทำการสำรวจจริงวัดพื้นที่ป่าที่เหลืออยู่เพื่อออกเป็นหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ประเภทที่สาธารณประโยชน์ (น.ส.ล.) แล้วจัดตั้งขึ้นเป็นป่าชุมชน โดยมีเครือข่ายเฝ้าระวังไฟป่าร่วมกับอีก 3 หมู่บ้านที่มีผืนป่าต่อเนื่องกัน ได้แก่ บ้านดงเคียน หมู่ที่ 3, บ้านห้วยเกียง หมู่ที่ 5 และบ้านฝิ่งหมื่น หมู่ที่ 6 ป่าชุมชนบ้านห้วยยางขามมีลักษณะเป็นป่าเต็งรัง ประกอบด้วยพันธุ์ไม้สำคัญ เช่น ไม้เต็ง ไม้รัง สัตว์ประจำถิ่น ได้แก่ นก กระรอก เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเก็บหาของป่าที่สำคัญ โดยเฉพาะเห็ดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดเผาะ(เห็ดถอบ) ซึ่งถือเป็นแหล่งอาหารและแหล่งรายได้ที่สำคัญของคนในชุมชน



กิจกรรมด้านการจัดการป่าชุมชน

แผนชุมชน

มีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนประจำปี ซึ่งได้มาจากการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกของชุมชน รวมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนขึ้นเพื่อร่วมกันกำหนดข้อตกลงและรูปแบบการดำเนินการด้านจัดการไฟป่าและหมอกควัน

ข้อตกลงป่าชุมชน

1. มีการลงชื่อและลงเวลาก่อนเข้า-ออกป่า ในช่วงที่ทางจังหวัดกำหนดให้เป็นระยะเวลาเฝ้าระวังไฟป่าและห้ามเผาอย่างเด็ดขาด
2. สามารถไปหาของป่าเพื่อมาบริโภคได้ เช่น หน่อไม้ เห็ดเหาะ(เห็ดถอบ) ผักหวาน แต่ห้ามตัดไม้และห้ามจุดไฟเผาป่า
3. กำหนดข้อตกลงร่วมกันภายในชุมชน หากทำความผิดครั้งแรกจะทำการตักเตือนก่อน แต่หากยังไม่เชื่อฟัง หรือมีหากมีบุคคลภายนอกเข้ามาบุกรุกพื้นที่ป่าไม่ให้แจ้งผู้ใหญ่บ้าน จะส่งตัวให้ตำรวจดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป
4. ห้ามล่าสัตว์ทุกชนิดในพื้นที่ป่า โดยเฉพาะเป็นพื้นที่ที่มีนกยูงอาศัยอยู่ ห้ามจับ ห้ามทำร้ายนกยูง

กิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและฝุ่นควัน

1. มีการเฝ้าระวังไฟป่าร่วมกันทุกหมู่บ้าน โดยจัดให้มีเวรยามตลอด 24 ชั่วโมง ในช่วงที่ทางจังหวัดประกาศห้ามเผาอย่างเด็ดขาด โดยจะใช้ศาลาบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยคอกหมูและอ่างเก็บน้ำห้วยยางขาม เป็นศูนย์อำนวยความสะดวกในการเฝ้าระวังและดับไฟป่า
2. สำหรับอาสาสมัครที่ช่วยในการดับไฟป่า บางครั้งจะมีเบี้ยเลี้ยงให้ อาหารส่วนมากจะเตรียมไปรับประทานกันเอง
3. หากเกิดเหตุฉุกเฉินที่ไม่สามารถที่จะดับไฟป่าได้ จะมีการระดมคนมาช่วยดับไฟป่าจากหมู่บ้าน เครือข่าย และมีการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยางขาม และทางนายอำเภอจุน
4. มีการทำแนวกันไฟ การสร้างฝายชะลอน้ำ และการปลูกป่าทดแทนในโอกาสต่างๆ



การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและฝุ่นควัน

1. กรณีที่เกิดไฟฟ้าผู้นำชุมชนโทรศัพท์แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการป่าชุมชน เพื่อเข้าร่วมทำการดับไฟป่าอย่างทันท่วงที
2. ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายเกี่ยวกับข้อปฏิบัติในช่วงประกาศจังหวัดห้ามทำการเผา

การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

1. ได้รับการสนับสนุนจากกรมป่าไม้ สนับสนุนงบประมาณในการดูแลรักษาป่าชุมชน ได้แก่ การจัดทำป้ายและแท่งปูนแสดงแนวเขตป่า รวมทั้งการเผาระวังไฟฟ้าและหมอกควัน จำนวน 70,000 บาท ให้แก่หมู่บ้านที่ร่วมกันเป็นเครือข่ายเผาระวังไฟฟ้าในบริเวณนี้ ได้แก่ บ้านห้วยยางขาม หมู่ที่ 2, บ้านดงเคียน หมู่ที่ 3, บ้านห้วยเกียง หมู่ที่ 5 และบ้านฝิ่งหมื่น หมู่ที่ 6
2. อำเภอรูน สนับสนุนงบประมาณป้องกันฯ ของทางจังหวัด จำนวน 21,000 บาท ในการเผาระวังไฟฟ้าและหมอกควัน ให้แก่ 11 หมู่บ้านของทั้งตำบล
3. องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยางขาม สนับสนุนอุปกรณ์ในการดับไฟฟ้า ซึ่งเก็บรักษาไว้ที่หอประชุมของหมู่บ้าน และพร้อมใช้งานเมื่อมีความต้องการ

ข้อค้นพบเพิ่มเติม

1. ผู้นำ (ผู้ใหญ่บ้าน) มีความแน่วแน่ในการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยต้องการให้ป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นป่าต้นน้ำ ให้มีฝนตกตามฤดูกาล มีน้ำไว้ใช้อุปโภคบริโภค อยากเก็บป่าไม้ไว้ให้รุ่นลูกหลาน ไม่ใช่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ทุกคนมีสิทธิ์เป็นเจ้าของ จึงหารือกำหนดเป็นกฎระเบียบและข้อตกลงภายในชุมชน และใช้กลไกคณะกรรมการหมู่บ้านในการกำหนดกฎระเบียบต่างๆ รวมทั้งการบังคับใช้ ซึ่งจะมีการปรับปรุงกฎระเบียบอยู่เป็นระยะเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์
2. มีการกำหนดกฎระเบียบการใช้ประโยชน์จากป่าที่ชัดเจน และมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง
3. มีที่ตั้งอยู่ติดกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอ จึงได้รับการประสานความร่วมมือในการดำเนินการต่างๆ จากเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้เข้ามาร่วมสนับสนุนชุมชนในการดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างต่อเนื่อง
4. ชุมชนมีการหารายได้จากการอนุญาตให้เข้ามาตักเบ็ดจับปลาในอ่างเก็บน้ำห้วยคอกหมู ในช่วงนอกฤดูปลาวางไข่ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน นำไปเป็นกองทุนในการพัฒนาหมู่บ้านและการป้องกันรักษาป่าต่อไป



ภาพที่ 11 แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงตำแหน่งที่ตั้งป่าชุมชนบ้านห้วยยางขาม (ขอบเขตโดยประมาณ)